

АНАТОЛИЙ ДНЕПРОВ ФАКТОРЪТ ВРЕМЕ

Превод от руски: Наталия Воронова, 1970

chitanka.info

В лабораторията ме посрещна невисоко старче, с бяла редичка брадичка, с уморени, леко сълзящи очи. Когато затворих вратата след себе си, върху лицето му се появи болезнена гримаса. Ясно, бях дошъл не навреме. Или бях улучил такъв момент от живота му, когато най-малко от всичко му се искаше да вижда когото и да било.

— Аз съм от вестник... — започнах плахо. — Вчера ви се обаждах...

— Да... да... Но...

— Може би ще е по-добре да дойда друг път? — избързах аз и посегнах към бравата.

Той се замисли. В лабораторията беше много тихо и аз чувах как диша бързо-бързо, по старчески. Освен това от съседната стая долиташе шум на течаща вода.

— Щом веднъж сте дошли... Само че, моля ви, не за дълго. Много съм зает, много.

Като накуцваше леко, той отиде до креслото зад писмената маса. Седнах насреща му. Настъпи минутно мълчание.

— М-да. Е, хайде, започвайте вашето, как се казваше, интервю ли, що ли...

Усмихнах се и извадих бележника, в който предварително бях написал всичките си въпроси.

— Извинете, ще ви задавам въпросите в същия ред, в който бих искал да ги осветля във вестника. Първият: колко сътрудници имате във вашата лаборатория?

— Двайсет и шест — отвърна той.

— Колко от тях са научни работници и колко са лаборанти?

— Всички са научни работници. Само че едни са по-опитни, а други — по-малко опитни.

— Върху колко научноизследователски теми работи вашият колектив?

— Върху една.

— Коя?

— Синтез на жив белтък.

— И докъде сте се придвижили? Има ли надежда да получите изкуствено жив белтък?

Академик Брайнин отначало се усмихна, а после се засмя със ситен лукав смях, който ме смути.

— Млади човече, а как си представяте това „придвижване“ в област като синтезата на жив белтък? Как би трябвало да изглежда това според вас?

Свих объркано рамене и започнах да бърборя глупости:

— Ами че в резултат на някакви химически реакции вие трябва да получите нещо, което да напомня живота... Да направите, някаква бактерия или в краен случай вирус от въздух, разни соли и още някакви...

Почервениях, преди да завърша изречението...

— М-да...

Той се плесна по коленете и стана. Представих си каква сол ще ми трие на главата научният редактор на вестника за подобно интервю.

Брайнин спря зад гърба ми и като постави ръцете си на раменете ми, попита изведнъж:

— Кажете, вярвате ли в бога?

Подскочих от изненада.

— Разбира се, не — измърморих аз, гледайки го недоумяващо.

— А в световния разум или в Хегеловия световен дух, или в нещо друго от този род?

Решително заклатих глава.

— И аз не вярвам — рече Брайнин и отново седна на мястото си. — Знаем, че няма нито бог, нито световен разум, нито дух, нито дявол. Вие също го знаете. Но между моите и вашите знания има принципна разлика. Аз се ползвам от моите знания, а вие — не!

Брайнин ми посочи с ръка да не ставам и продължи:

— Важно е, млади човече, не това, което знаем, а как използваме знанията си. Аз съм склонен да мисля, че истински знания трябва да се наричат само тези, които се използват във всекидневния живот и в работата. А това, което лежи в главата като непочетена книга на лавицата — тези знания не са нужни никому. Нито на обществото, нито на техния индивидуален собственик.

Гледах изпод вежди философстващия академик, без да разбирам за какво са тук тези разсъждения за вярата в бога и за полезните и безползните знания.

Точно това и му казах:

— Просто не разбирам за какво е този разговор и какво отношение има той към...

— Съвсем непосредствено. Когато премислих хубавичко, че няма нито бог, нито свети дух, тогава реших, че синтезирането на жив белтък, или още по-вярно — на жив организъм, трябва да стане не тъй, както мислехме досега. Досега ние работехме, така да се каже, по научному...

— Да не би сега да сте решили да се упоавате в работата си на свръхестествени сили? — осмелих се да попитам.

— Да, ако човешкият разум може да се нарече свръхестествена сила.

— Е, знаете ли, Михаил Фьодорович, вие говорите с парадокси. Просто нищо не разбирам! — възкликнах аз.

— Тук няма нищо за неразбиране. Вижте. Бог няма. Световен разум няма. Природата е безмозъчна и тъпа като тази празна колба. И въпреки това е създала живота! Пита се — как?

Потърках слепите си очи с ръце, като се мъчех да си изясня какво иска да каже академикът.

— Без лаборатории, без предварително премислен план за научноизследователска работа, без обработка на литературни данни, без колоквиум и научни данни природата се заела и създала живота! А ние работим по план, залагаме експерименти, прочитаме стотици книги и научни статии на предшествениците и колегите, анализираме, систематизираме, спорим, отново поставяме опити и досега, както благоволихте да се изразите, не сме направили дори един келяв вирус, да не говорим за бактерия. Как ви се харесва това?

Да си призная, това не ми се нравеше. Пък и твърде странни изрази употребяваше академик Брайнин.

— Замисляли ли сте се някога защо природата не е създала гайка или, да речем, велосипед? Никой никъде не е виждал природни гайки или растящи по дърветата велосипеди. А да се направят те е по-лесно, отколкото жива бактерия!

— Просто... — запелтечих аз, — просто това не е нужно на никого... На природата не е нужно...

„Отново глупост! Накъде клони този странен човек!“ — в отчаяние помислих аз.

Той сви бледите си устни и усмихвайки се, поклати отрицателно глава.

— За да се направи гайка или велосипед, е нужен разум, разбирате ли, разум! А природата е лишена от него. Докато за създаването на жива клетка не е нужен никакъв ум. Ето защо природата я е създала. Това е цялата работа.

Няколко минути ние се гледахме очи в очи. Аз — без надежда, че ще разбере нещо, а той — наслаждавайки се съвсем откровено на моето недоумение.

Планът на интервюто ми отиде по дяволите и аз нямах представа какво ще занеса в редакцията.

Внезапно ми хрумна една мисъл.

— Но нали е известно, че природата е създала живота случайно!

— О, това е вече по-близо до истината! Това почти е вярно! А ние какво правим?

— Искаме да решим проблема за създаването на жива материя съзнателно.

— Това е също вярно, с изключение на определението къде и в какво са необходими нашето съзнание и нашият разум. Постъпваме ли разумно, като подхождаме към проблема за синтеза на живия белтък твърде разумно?

— Не разбирам, обяснете!

— В началото на нашия разговор казахте, че очаквате от нашата работа синтезирането на някаква бактерия или вирус от въздух, соли и т.н. Точно така си представят повечето хора решаването на проблема. Но вижте какво означава това. Например молекулата на един от най-простите природни белтъци на млякото — лактоглобулина — има молекулно тегло 40 000. Анализът показва, че тя се състои примерно от 2000 атома въглерод, 3000 атома водород, 500 атома кислород, 500 атома азот и 20 атома сяра.

Всеки белтък в основата си е построен от двадесет аминокиселини със средно молекулно тегло около сто. Следователно в лактоглобулина се съдържат около 400 аминокиселини. Ние трябва да свържем тези киселини по един строго определен порядък. Количеството на вариантите, в които биха могли да се синтезират тези 400 аминокиселини, се изразява с фантастично число без име, съставено от около хиляда цифри. Даже ако се възползуваме от средствата на съвременната наука и намалим количеството на вариантите с милион милиарди пъти, то и тогава няма да съществува

никаква надежда за синтеза на нужния ни белтък, докато трае животът на нашето поколение, дори ако над това работи всеки жител на земното кълбо по двадесет и четири часа на денонощие. Само за анализа на една твърде простичка белтъчна молекула — инсулина — английският химик Зангер е загубил със сътрудниците си десет години. А как би стоял въпросът с анализа и синтеза на стотици хиляди по-сложни белтъци, от които са изградени живите организми?

Вцепених се от тези разсъждения.

— С други думи, тази проблема сега изглежда не по-добре, отколкото преди сто години? — прошепнах аз.

Брайнин си потърка брадичката и лукаво се усмихна.

— Не, по-добре. Значително по-добре. Нещо повече, вие имате дяволски късмет! Вече е синтезиран жив белтък.

Скочих на крака и го хванах за тънките ръце.

— Не може да бъде! — извиках аз.

— Не ви лъжа. Седнете и ще ви разкажа как стана това. А после ще ви покажа първото живо същество, създадено от човека в лаборатория. Но най-напред вие трябва да разберете, че методът на синтеза беше съвършено различен от този, който ние си представяме.

Задъхан от нетърпение, аз се настаних по-удобно и заслушах жадно академик Брайнин. Усещаше се, че настроението му е приповдигнато, празнично. Той стана и се заразхожда из стаята. След това спря пред черната дъска, която висеше на стената, и написа върху нея с тебешир:

а. Природата е действувала слепешком, без какъвто и да е разработен план;

б. Тя е имала достатъчно време, за да използва всички варианти;

в. Стигало е веднъж да попадне в целта, за да се зароди завинаги животът върху Земята.

— Знаете ли как се правят големите открития? — попита ме Брайнин, след като свърши да пише. — Те стават тогава, когато учените се отклоняват от отъпканите пътища. Ние сме завързани с вериги към колесницата на научната история и от поколение на

поколение използваме един и същ метод. Ние усъвършенствуваме методиката на научното изследване и с това още по-здравно се привързваме към установените традиции. Пътят, избран от повечето химици-органици, за решаването на проблема за живия белтък е основан на ортодоксалната гледна точка, че всичко, което може да се анализира, може след това и да се синтезира. За тези два стадия на химичното изследване науката е създала огромен теоретичен и експериментален апарат, който действа безотказно във всички случаи, когато онова, което искаме да създадем, не е много сложно по своята структура. Може би в най-близко бъдеще ще успеем в буквалния смисъл на думата да видим не само елементите, от които е съставена белтъчната молекула, но и порядъка, в който атомите на тези елементи са разположени в нея. Но днес още не разполагаме с такива средства и много често нанизваме в нашите епруветки молекула върху молекула, атом върху атом. Един от принципно важните опити, който беше извършен в наше време в разрез с ортодоксалния метод на органичния синтез, се заключава в следното. В смес от водни пари, метан и амоняк, т.е. от газове, които, както личи по всичко, са съществували в първобитната атмосфера на нашата Земя, пропускали в продължение на няколко седмици електрическа искра. Никой не знаел какво е ставало през това време. Образуваните химични продукти се утаявали на дъното на съда, в който кипяла вода. И чак след завършването на опита тази утайка била анализирана. Как мислите, какво е било открито в тази вода?

Свих рамене.

— В нея се оказали разтворени аминокиселини, от които се състоят всички природни белтъци! Обърнете внимание на методиката на опита! Взема се някаква газова смес и с нея нещо се прави. В резултат се получават вещества, за чийто синтез се изискват много години упорита работа на аналитици и синтетици. Химикът, който е поставил този опит, е действувал не в съответствие с метода анализ-синтез. Той е тръгнал по пътя, по който е вървяла самата природа!

— Ако теорията на Опарин за самопроизволното зараждане на живота е вярна — продължи ученият, — то създавайки в лаборатория условията, които някога са съществували на Земята, трябва непременно да получим жива материя. Целият въпрос е във времето: колко скоро живата материя ще възникне сама? Процесът на

еволюцията в природата на най-простите химични вещества до сложните белтъци и още по-нататък, до живата клетка, е продължавал навярно няколко милиона години и както изглежда, няма никаква надежда да се ускори този процес. Как да се ускори процесът на зараждане на живата материя? Как да се победи факторът време, който не е ограничавал природата в нейните непрекъснати опити да съедини случайно веществата така, че от тях да се образува жива материя? Именно в отговора на тези въпроси аз виждам основното предназначение на човешкия разум. Не в анализа и синтеза на белтъчните вещества, а във възможно най-точното възпроизвеждане на условията, съществували преди милиони години на Земята, и в ускоряването на процеса на зараждане на живота. Ето в какво се състои главната задача при синтеза на белтъка. Между другото си поставих задача да синтезирам живо същество в продължение на един месец, по-точно, за три седмици.

— Защо такъв срок? — удивих се аз.

Брайнин отново се усмихна и подръпна брадичката си.

— Исках да направя това през времето, когато всички мои сътрудници са в отпуск.

— Странно. Нима не се нуждаехте от тяхната помощ?

— Просто не исках да изглеждам пред тях като откачен старец. Опитът, както го зложих, изглежда така диво, така невероятно глупаво, че... Изобщо, щеше да ми бъде неудобно пред моите другари, които все още ме считат за способен да се занимавам с научна дейност. Особено ако резултатите от опита се бяха оказали отрицателни.

— Сега вече нищо не разбирам.

— Всичко е във фактора време. Навярно знаете класическото описание на майката Земя, създадено от нашата просветена фантазия за тези отдалечени епохи, когато животът едва се е зараждал. В атмосферата не е имало кислород, съществували са само първичните газове — амоняк, метан и водни пари. Моретата са представлявали наситен с различни вещества бульон, в който всичко се е смесвало, встъпвало е в реакции, съединявало се е, разединявало се е и т.н. И всичко това в условията на висока температура, на яростно ултравиолетово и рентгеново слънчево излъчване, космическо лъчение, фантастични по силата си бури със страшни мълнии и оглушителни гръмотевици. Тъй че, за да ускоря решението на задачата,

започнах опита със създаването на подходящ модел на първобитната Земя. Моят модел трябваше да бъде достатъчно „първобитен“, за да може в него самопроизволно да се зароди живот, но не толкова „млад“, за да започне процесът от празно място. И ето, за да победя времето, аз реших „да помогна“ на моята миниатюрна Земя с всичките средства на съвременната химия. Защо да се чака, докато възникнат самостоятелно металните карбиди? Защо да се чака появяването на най-простите аминокиселини, когато всичко това е вече синтезирано? Реших да предоставя на случая всичко онова, което съвременната химия е натрупала и с което разполагам в лабораторията. Представете ли си на какъв древен алхимик съм приличал, докато хвърлях под стъкления похлупак на моето море — в аквариума огромно количество органични и неорганични реактиви, съдържащи водород, кислород, азот, сяра, желязо, никел, цинк и други елементи.

Не мислете, че правех това без система. Химичните реактиви вкарвах в първобитното море горе-долу в тия съотношения, които биха обезпечили приблизителния състав на белтъците. Обаче аз не се затруднявах с излишно точни съотношения. Та нали природата, когато е създавала живия белтък, не е използвала аналитични везни! Мощни електрически бъркачки разбъркваха непрекъснато съдържанието на ваната. Под нея поставих електрически печки, които нагряха водата до кипене. Над моя първобитен океан светеха яростно четири мощни живачни лампи със свръхвисоко налягане, които излъчваха потоци ултравиолетови лъчи. Два рентгенови апарата облъчваха морето с потоци твърдо лъчение, а поставените на различни места радиоактивни изотопи обсипваха намиращите се във ваната вещества със струи алфа, бета и гама-лъчи, пронизваха бульона с мощни снопове електрони.

Днес ще видите това невероятно съоръжение! Когато го създадох, помислих, че не съм с ума си. Ако моите сътрудници бяха видели този опит, който напомняше опитите на налудничавите алхимици, щяха да решат, че моето място не е в съвременна лаборатория.

И ето, когато всичко беше готово, аз пузнах своята първобитна природа в действие. Високоволтовият генератор пронизваше атмосферата над ваната със сини мълнии. Водата, наситена с повече от десет хиляди вещества, кипеше. Бръмчаха трансформаторите на

рентгеновите инсталации. Ревяха моторите на електрическите бъркалки. Дозиметрите показваха висока радиоактивност в разтвора и в околното пространство.

Следях за всичко, което става в океана, по прибори, изнесени в друго помещение. Периодично изключвах източниците на излъчване и влизах, за да видя какво става. В аквариума ставаха удивителни неща: ту разтворът се обагреше в ярки цветове, ту изведнъж на дъното се наслаяваха утайки, ту изведнъж стените се покриваха със сребрист налеп, ту върху повърхността се появяваха многоцветни петна, сякаш върху течността беше разлято масло. А аз продължавах да разбърквам съдържанието, като подлагах разтвора, както ми хрумне, на най-фантастични въздействия на температурата и излъчванията. На два или три пъти охлаждах ваната почти до точката на замръзването, след това отново я затоплях до кипене, многократно увеличавах и намалявах интензивността и твърдостта на рентгеновото и ултравиолетовото облъчване. Няколко пъти поставях до ваната ултразвуков генератор и я пронизвах с мощни ултразвукови потоци. Това, което ставаше в моя модел на първобитно море, навярно може да се сравни със самия ад и този ад прекрати своето съществуване едва тогава, когато календарът показва, че скоро моите сътрудници ще започнат да се връщат от отпуск. Никога няма да забравя деня, когато видях за първи път разтвора в аквариума в спокойно състояние. Течността беше кристалночиста, на дъното лежеше слой рохкава сива утайка, от ъглите на ваната бавно се издигаха малки мехурчета газ. Когато се надвесих над аквариума, пред очите ми стана истинско чудо. Из целия разтвор заблестяха мънички звездички, които веднага започнаха да се превръщат в полупрозрачни пихтиести зърна. Те бързо се събираха в бучки, след това в по-едри буци и накрая започнаха да растат! Не след дълго някои екземпляри пораснаха колкото кокоше яйце и тогава забелязах, че продълговатата опалова маса не е еднородна, а в самия ѝ център се забелязва кървавочервено петно. Това беше ядрото на живата първобитна клетка!

— Защо мислите така? — попитах изумен.

— Да вървим и ще ви покажа защо мисля така!

— Ще ми покажете синтезиран жив белтък?

— Ще ви покажа синтезирано живо същество.

Пресякохме кабинета на Брайнин и излязохме през страничната врата. Той превъртя ключа и лабораторията се заля с ярка електрическа светлина. Спрях се вдървен пред странното съоръжение, което напомняше гигантски аквариум, покрит с тънък стъклен похлупак. Над правоъгълния стъклен сандък висяха на метални стативи хоботите на рентгеновите тръби, проблясваха рефлекторите на живачните лампи. Аквариумът се издигаше на две метални подпори, под които се виждаха електрически проводници.

Брайнин мина откъм противоположната страна на ваната и включи прожектор, който прониза с ярки лъчи течността. Извиках от изумление. Течността, която досега изглеждаше просто мътна, изведнъж засия с всичките цветове на дъгата. Тези цветове не бяха неподвижни, а се движеха бавно във всички посоки. Приблжих се и застинах, очарован от изумителната, неповторима картина.

Почти прозрачни кълбета, пулсирайки, се движеха едва-едва в различни направления. В центъра на всяко от тях имаше кехлибарено петно, което, попадайки в лъчите на прожектора, искреше с кърваво червена светлина. Кълбетата се спускаха периодично на дъното, сплескваха се в продълговати питки, като всмукваха наслоените по дъното утайки. За миг те ставаха непрозрачни, придобиваха почти млечен цвят, но след малко отново просветляваха...

— Те се хранят! — възкликнах аз, разбирайки смисъла на тези периодични потапяния.

— Да, те се хранят и се делят както всяка жива клетка. Погледнете това изумително зрелище.

Академикът ми показва един съвършено неподвижен екземпляр, който сякаш се беше долепил до самата повърхност на течността. Тялото му беше покрито плътно с безброй газова мехурчета и пред очите ни той растеше и набъбваше.

— Сега ще го осветя и вие ще видите истинска класическа митоза, каквато днес можем да наблюдаваме само под микроскоп.

Вече се виждаше ясно, че освен червеното ядро в тялото на желираното същество се появиха две жълтеникави звездички, от които към ядрото се изтеглиха тънки нежни нишки. Тънките нишки се прилепиха към противоположните страни на ядрото и започнаха да се съкращават. Ядрото затрепера и изведнъж се разкъса на две половини. Едновременно с това цялата гигантска клетка се стесни по средата,

сякаш я бяха пристегнали с невидим колан, и също се раздели на две части.

Стоях потресен пред ваната. А нежните прозрачни същества продължаваха да се делят, да се движат, да се блъскат...

— Защо всички са еднакви? Защо във вашия океан не са възникнали отведнъж различни видове живи същества?

Брайнин сви рамене.

— И мен това ме учудва до известна степен. Утре се готвя да направя опит за създаване на нови видове.

— Как?

— Ако се вярва на съвременните теории, един от факторите за възникването на нови видове живи същества е мутацията на хромозомите. В ядрата на моите първобитни клетки, или както аз ги нарекох, протеноиди, навярно също има хромозоми, които определят и стабилизират техния вид. Ако успея да въздействувам на хромозомите по такъв начин, че да се измени химичната им структура, възможно е да се появят и нови видове.

— С какво смятате да въздействувате на тези хромозоми?

— С гама-лъчи. От радиобиологията е известно, че гама-лъчите предизвикват особено често мутации.

— Михаил Фьодорович! Ако позволите, ще дойда утре при вас с фотоапарат и ще запечатам всичко, което създадете и което възникне след новия ви опит. Та това е истинска революция в биологията. Убеден съм, че сега, когато ще можете да покажете на света това, което сте успели да направите за тези три седмици, никой вече няма да ви смята... за такъв...

Смутено прекарах ръка по челото си.

— Искате, да кажете, че победителите не ги съдят?

— Точно така.

— Е, добре. Заповядайте.

С Брайнин се уговорихме да се срещнем след едно денонощие.

Когато излизах от лабораторията, видях как той измъква от съседната стая огромна оловна бомба, в която сигурно се намираше радиоактивният изотоп, излъчващ гама-лъчи.

На следващия ден нарочно не се появих в редакцията, за да не вълнувам преждевременно другарите си. Щом ще се пише за забележителното откритие на академик Брайнин, най-добре ще е да се

пише за всичко изведнъж: как е бил заложен опитът, за това, което се е получило, и какво е станало по-нататък.

С фотоапарат в ръка скитах из града, а пред очите ми бавно плуваха пихтиестите кълбета, преливащи във всички цветове на дъгата. Те ми се мяркаха по витрините на магазините, по очилата на минувачите. Поглеждах с нетърпение часовника си, очаквайки часа, когато отново ще пристъпя прага на лабораторията за биосинтез.

Най-сетне дойде вечерта. Беше вече седем часът, когато полетях по стълбата към третия етаж на познатото ми здание.

На почукването ми дълго нямаше отговор. След това зад вратата се чува бързи стъпки и когато тя се отвори, в рамката се показва Брайнин, задъхан, развълнуван, стиснал в ръка някакъв предмет, който приличаше на детска лопатка.

— Чудесно е, че дойдохте — рече той, без да се здрависа. — Сега ще ми помогнете.

Той буквално изтича към стаята, в която беше аквариумът, и аз го последвах.

Спрях се на вратата, не вярвайки на очите си. Тук всичко беше точно тъй, както го оставих вчера, само че аквариумът пред мен беше пълен с черна като смола маса!

— Какво стана?!

— Това са нови твари... — измърмори Брайнин. — Повдигнете стъкления похлупак, а аз ще се опитам да ги извадя...

— Кого?

— Проклетите мутанти, дявол да ги вземе. Вдигайте!

Без да разбирам каквото и да било, аз повдигнах голямото плоско стъкло над аквариума, а Брайнин, като се наведе през ръба на ваната, започна да бърка в черната течност. Замириса силно на сероводород. За миг той улови нещо, над повърхността на течността за някаква секунда се показва кафеникава пихтиеста маса, която се размърда шумно и като се изхлузи, плъсна в течността.

Брайнин се отдалечи и изтри потното си чело.

— Ще си отдъхна малко. Струва ми се, че всичко пропадна...

— Какво се случи? — попитах аз, когато седнахме в неговия кабинет.

— След като си отидохте, поставих под ваната кобалтовото оръдие и започнах да облъчвам произволно моите протеноиди с гама-

лъчи. Десетина минути, не повече. След това магнах източника и зачаках какво ще стане. Представете си, колкото и да чаках, нищо особено не се случи. Новите протеноиди бяха буквално същите като своите предци. Тогава се прибрах в къщи. Но като дойдох сутринта в лабораторията, видях страшна картина. Сред свършено прозрачните особи изведнъж се появиха тъмнокафяви същества с пипала. Структурата им беше свършено асиметрична. Външно напомняха на огромни амеби. Но страшното не е в това. За свой ужас забелязах, че новите макробактерии нападат периодично своите предци и безмилостно ги изяждат. След като един първичен протеноид биваше унищожен, веднага настъпваше делене на вторичния и по такъв начин с всяко поколение хищниците ставаха все повече и повече. Едновременно с това ваната помътня и накрая стана съвсем непрозрачна. Едва тогава разбрах какво е станало. Безвъзвратно бях загубил най-първия вид! Изпаднах в отчаяние и изтичах в съседния магазин, за да купя ето това. Но когато се опитах да изловя с лопатката черните мутанти, открих внезапно, че във ваната те са много малко и с всяка минута ставаха все по-малко и по-малко. Отначало реших, че те просто загиват. Но след като веднъж измъкнах една огромна колкото човешка глава топка слуз, разбрах, че те просто се изяждат един друг и преживяват най-силните. Тъй че сега във ваната навярно са останали не повече от три-четири същества. Но те не се виждат. А аз трябва да видя какво представляват. Непременно!

Отново отидохме при ваната. Течността беше неспокойна, по повърхността от време на време се появяваха едри черни вълни.

— Виждате ли, прав съм! Бият се помежду си! Всеки иска да улови другия!

Отместих до стената стъкления похлупак.

— Михаил Фьодорович, подайте ми вашето оръжие и аз ще се опитам да измъкна някоя от тези твари.

Кой знае защо, бях страшно озлобен срещу тия гадини, които унищожиха изумителния свят на първичните живи същества. Сега тук също имаше живот, но някак си гаден, хищен, вонящ.

— Само, моля ви, внимавайте да не ги повредите. За мен е важно да видя какъв е този вид, как изглежда. Убеден съм, че това също е едноклетъчно същество, но какви колосални размери. Може би ще успеем да направим и снимка. Когато хванете нещо, хвърлете го тук.

Аз запретнах ръкави и започнах бавно да бъркам с лопатката в гъстата маса. Дълго време не напипвах нищо, докато накрая докоснах нещо твърдо и тежко на дъното. Съществуването веднага се метна встрани и аз започнах да го търся отново. Колкото повече ми се изплъзваше, толкова ожесточението ми да го хвана ставаше все по-голямо. И веднъж, когато гадината подскочи до самата повърхност, аз я подхванах и високо я издигнах във въздуха.

Това, което лежеше на плоската алуминиева лопатка, се разду изведнъж на всички страни, засъска и от черната слизеста маса право към лицето ми запълзя кафява тръба, оранжева отвътре.

— Хвърлете я в кюветата! — изкрещя Брайнин. — По-бързо!

От изненада изпънах ръката с лопатката, без да зная какво трябва да сторя. А в това време гадината се разду като огромна гумена топка и съскащата тръба се превърна в широко разтворена паст, която се изви внезапно и се впи в ръката ми.

Болка не почувствувах, а само противно хладно докосване и още някакво усещане, сякаш върху ръката ми са положили вендуза, която с огромна сила всмуква кожата ми. Изведнъж нещо ме опари и аз отхвърлих с отвращение от себе си съществуването.

— Какво направихте! — викна Брайнин. — Нали ви казах да го сложите в кюветата!

Треперещ от ужас, аз гледах как от ръката ми се откъсна парче гъста пихтия. Встрани, до самата стена, се гърчеше тялото на огромната бактерия, лишена от органа си за хранене. Брайнин се опитваше да прехвърли с ръце останките в кюветата, но всеки път щом го доближеше, уродливото същество се раздуваше и плюеше черна разяждаща слюнка.

След малко агонията престана, първобитният хищник се разля на всички страни и по пода плъзнаха потоци гъста чернилка...

— Свърши се... — каза академик Брайнин.

— Може би във ваната е останало още нещо?

Той зашари с лопатката из течността, но безрезултатно.

— Този е бил последният — рече Брайнин. — Жалко. Утре ще пристигнат моите сътрудници и аз няма какво да им покажа. Колко странно се извъртя всичко.

Търкайки изгорената си ръка, аз се опитвах да успокоя стареца.

— Не се тревожете. Сега вие знаете как се синтезират тези твари. Във всеки случай знаете как да управлявате фактора време. Три седмици вместо три милиона години, това съвсем не е лошо.

Той се усмихна леко и отбеляза:

— Това е вярно. Но нали разбирате какво може да се случи. Когато хвърлях във ваната различните химични вещества, аз даже не ги измервах точно, дори не си спомням какво точно съм сложил в нея. А ако повторният опит не успее?

— Непременно ще успее — казах аз. — Та нали и природата, когато е „хвърляла“ в световния океан различните химични вещества, също не ги е измервала и не е знаела какво върши!

— Това е логично. Е, няма как, ще опитаме всичко отначало.

— И не само логика, но и съвършено нова методика. Аз размишлявах над вашия опит и дойдох до извода, че той има огромно значение за развитието на цялата наука. Ако той сполучи и втория път, ще се открият нови пътища за синтез на природни вещества и материали. Нужно е само да се изучат по-задълбочено природните условия, в които са възникнали веществата или организмите, и как точно да се възпроизведат в лаборатория. Освен това ви моля, когато се появят онези, първите красиви същества, да ми позвъните в редакцията, преди да започнете да получавате отвратителните мутанти. И въобще нужно ли е да ги получавате?

— Разбира се! Синтезът на жив белтък и жив организъм — това е само началото на ново направление в биологията. По-нататък трябва да се проследят всички етапи на еволюцията на тези същества от низшите форми към висшите.

— Може би ще стигнете и до ихтиозаврите? — засмях се аз.

— И за това трябва да се мисли. Ако може да се ускори процесът на образуването на живата клетка, защо да не се ускори и нейната еволюция? Особено ако е известно от какво се определя тя.

— Цели геологични епохи за седмици и месеци в лабораторни условия?

— Именно!

— Е, тогава непременно ще ми звъннете в редакцията, Михаил Фьодорович. Обещавате ли?

— Обещавам.

Сега аз очаквам с нетърпение да ми позвъни академик Брайнин.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 10 от 1970 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.